

Jan Sedláček zemřel...*

V polovině srpna opustil navždy naše řady ve věku 73 let doc. PhDr. Jan Sedláček, CSc., až do posledních chvil aktivně spolupracující člen katedry sociologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Ta již v roce 2005 ocenila jeho celoživotní sepětí s fakultou a jeho vynikající přínos pro etablování oboru Stříbrnou medailí FF UK. Jeho skutečný význam pro celé generace studentů, pro jeho nejbližší spolupracovníky i pro širší sociologickou obec však nemůže plně vyjádřit žádné podobné ocenění ani jakýkoli jiný slovní projev díky či uznání. Zejména v posledních letech, kdy vedl nerovný boj s těžkou chorobou, jsme se snažili tohoto vzácného člověka oceňovat a podporovat, a těšili se z každého náznaku zlepšení. Jeho celoživotní

© archiv Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.

doc. PhDr. Jan Sedláček, CSc.

vztah k sociologii se projevoval až do posledních okamžiků a znovu musíme obdivovat jeho statečnost, realismus, odpovědnost a vlídnost, které si dokázal zachovat i v době, kdy se konec až nečekaně rychle blížil.

Jan Sedláček se narodil 9. 3. 1935 v Opočně a vystudoval Filosofickou fakultu UK v Praze (1958). V době studia poznal řadu vynikajících učitelů a setkal se poprvé s oborem sociologie. Po absolutoriu zůstal na fakultě jako asistent na katedře filozofie, stále více se však zajímal o sociologii a v první polovině šedesátých let se spolu s dalšími kolegy zasazoval o její obnovení jako studijního oboru. To se jim v roce 1965 nakonec podařilo a jako odborný asistent se podílel na obnovení výuky sociologie v roce 1966. V roce 1968 obhájil i dnes vysoce ceněnou disertační práci *Pojem inteligence v sociologii* a získal vědeckou hodnost kandidáta filozofických věd z oboru filozofie. V roce 1980 absolvoval habilitační řízení na základě práce *Teoretická a metodologická východiska Durkheimovy sociologie*, na jejímž základě byl v roce 1981 jmenován a ustanoven docentem pro obor sociologie.

Od roku 1964 dlouhodobě spolupracoval s polskými sociology. Publikoval více než 50 statí, recenzí a zpráv týkajících se polské sociologie. V letech 1965–1979 přeložil 9 sociologických knih z polštiny. Mimořádně významným oceněním těchto aktivit je fakt, že se stal v roce 1997 zahraničním čestným členem Polské sociologické společnosti.

* Text vychází ze smutečního proslovu předneseného na posledním rozloučení se zesnulým dne 28. 8. 2008 v Praze.

Při této smutné příležitosti si uvědomujeme, že více než čtyřicet let působil na pracovišti, které sice procházelo různými a ne vždy příznivými proměnami, ale přesto dokázalo naplnit mnohé z představ jeho zakladatelů. Vychoval několik generací sociologů školených v kontaktu se světovou sociologií a schopných pěstovat ji jako vědeckou disciplínu. Od sedmdesátých let se soustředil na oblast dějin sociologie (kniha *Východiska Durkheimovy sociologie* z roku 1982, řada statí) a stal se zřejmě největším znalcem této problematiky u nás.

Docent Sedláček patřil mezi výborné učitele, kteří působí především rozsahem znalostí a vlastním příkladem, pokud jde o vědeckou důslednost a zásadovost. Je třeba si ho vážit nejenom jako odborné autority, ale též i skromného a čestného člověka, který neusiloval o kariéru, ale o to odpovědněji podporoval rozvoj oboru právě často nedoceňovanou prací na slovnících, překladech nebo recenzích, který dovedl být důsledným, kritickým i laskavým rádcem i oponentem. Svým přístupem a svým dílem reprezentuje určitý typ sociologie, který pracoviště profiluje a dává mu tvář.

Všem, kteří by si chtěli tuto vzácnou osobnost přiblížit, můžeme připomenout narozeninový sborník *Jedinec a společnost* (FF UK Praha, 2000), který nabídl podrobnější osobní hodnocení jeho životní dráhy (J. Havlová) nebo jeho přínosu v kontextu „doby posttheroické“ (M. Petrusek) i zinscenovaný rozhovor s jubileantem (J. Buriánek, J. Šubrt), nemluvě o soupisu bibliografie a dalších příspěvcích. Byla to ovšem jenom skromná splátka vzhledem k tomu, co vykonal pro obor a co pro nás znamenal.

Dnes nezbyvá než si připomenout zesnulého kolegu a vyjádřit obdiv k jeho schopnosti sebereflexe a sociologické imaginace: kromě nich se u něho vždy snoubily racionalita a etika odpovědnosti s humanistickým étosem, slušnost a solidnost s odvahou. Příznačný byl jeho korektní přístup k druhým lidem, jeho propojení odborného rozhledu s životním nadhledem, a v neposlední řadě také skvělý smysl pro humor. Měl dar šířit kolem sebe pozitivní atmosféru, a takový obraz bychom si měli uchovat natrvalo, jakkoli bolestně dnes prožíváme tuto ztrátu.

Přejme si, aby životní příběh, dílo či vzor Jana Sedláčka nezůstaly jen pouhou vzpomínkou, aby ještě řadu let vstupovaly do našeho konání. Zůstaneme ostatně jeho vděčnými žáky.

Čest jeho památce.

Jiří Buriánek

Z díla Jana Sedláčka

Byl autorem dvou významných monografií a přispěl do několika slovníků. Kniha *Pojem inteligence v sociologii* (Praha: Universita Karlova, 1969, 128 s.) byla věnována analýze různých pojetí sociální kategorie inteligence v sociologické literatuře. Monografie *Východiska Durkheimovy sociologie* (Praha: Universita Karlova, 1982, 148 s.) přinesla interpretaci a kritickou analýzu počáteční etapy myšlenkového

vývoje klasika francouzské i světové sociologie. Jako spoluautor se podílel na přípravě slovníků či publikací, které podstatným způsobem přispěly k rozvoji oboru, ať už šlo o *Stručný filosofický slovník* (Praha: Svoboda, 1966), *Malý sociologický slovník* (Praha: Svoboda, 1970), *Sociologické školy, směry, paradigmaty* (Praha: Sociologické nakladatelství, Sociologický ústav AV ČR, 1994), nebo *Velký sociologický slovník* (Praha: Karolinum, 1996).

Nejvýznamnější stati

- Sedláček, Jan. „Sociologia polska w oczach socjologa czeskiego.“ *Studia Socjologiczne* 1965 (4): 317–321.
- Sedláček, Jan. „Sociology of the intelligentsia in Czechoslovakia in the last decade.“ Pp. 51–78 in *Topical Problems of Czechoslovak Sociology*. Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et historica 2, Sociologica 2. Praha: Universita Karlova, 1969.
- Sedláček, Jan. „Max Weber – klasik buržoazní sociologie.“ *Sociologický časopis* 1986, 22 (3): 220–239.
- Sedláček, Jan. „Paradoxy Comtovy sociologie.“ *Sociologický časopis* 1987, 23 (1): 29–39.
- Sedláček, Jan. „Prvky teorie společnosti v díle N. Machiavelliho.“ *Sociologický časopis* 1988, 24 (5): 471–483.
- Sedláček, Jan. „Charles-Louis Montesquieu – předchůdce sociologie.“ *Sociologický časopis* 1989, 25 (1): 43–59.
- Sedláček, Jan. „Max Weber – náš současník.“ Pp. 9–25 in E. Urbánek (ed.). *Studie z dějin sociologie a sociologické teorie*. Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et historica 2. Praha: Universita Karlova, 1992.
- Sedláček, Jan. „Pojem anomie v kontextu Durkheimovy sociologie.“ *Sociologický časopis* 1994, 30 (2): 135–145.
- Sedláček, Jan. „K logice dějin sociologie.“ Pp. 7–28 in A. Kabátek (ed.). *Sociologické texty I*. Praha: Karolinum 1994.

Poslední sociologická úvaha a jeden výpisek Jana Sedláčka

Jan Sedláček, náš milovaný Honza, měl dvě velké lásky – svou rodinu a svou práci. Mezi ně dělil svůj čas a všechnu svou oddanost a trpělivou vnímavost. Nám, kolegům, ale i studentům, s nimiž v poslední době měl trochu trápení pro jejich někdy neochotu aspoň malounko se obrátit do minulosti k poučení, věnoval své vědění, přátelství, svou laskavou a věcnou kritiku, ale především porozumění a lidskou spolehlivost – vlastnosti dnes tak výjimečné a tak cenné.